

1. Obiekt

2005

ZESPÓŁ PAŁACOWO - FOLWARCZNY

2. Czas powstania

2 poł. XIX w.-1945

3. Miejscowość

MOSTY

4. Adres

Mosty
72 - 132 Mosty
nr hipoteczny

5. Przynależność administracyjna

województwo szczecińskie
gmina Goleniów pow. GOLENIEWSKI

6. Poprzednie nazwy miejscowości

Speck (do 1945 r.)

7. Przynależność administracyjna - 1 VI 1975

województwo szczecińskie
powiat Goleniów

8. Właściciel i jego adres

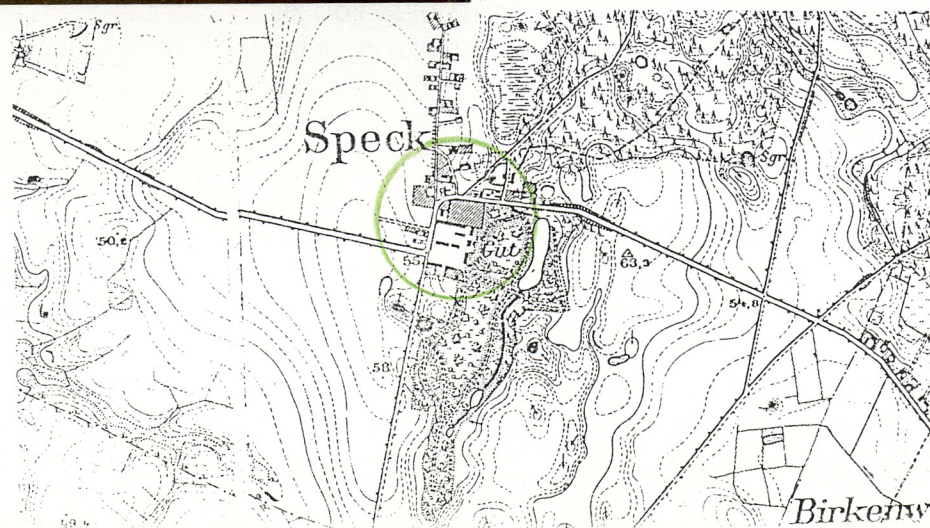
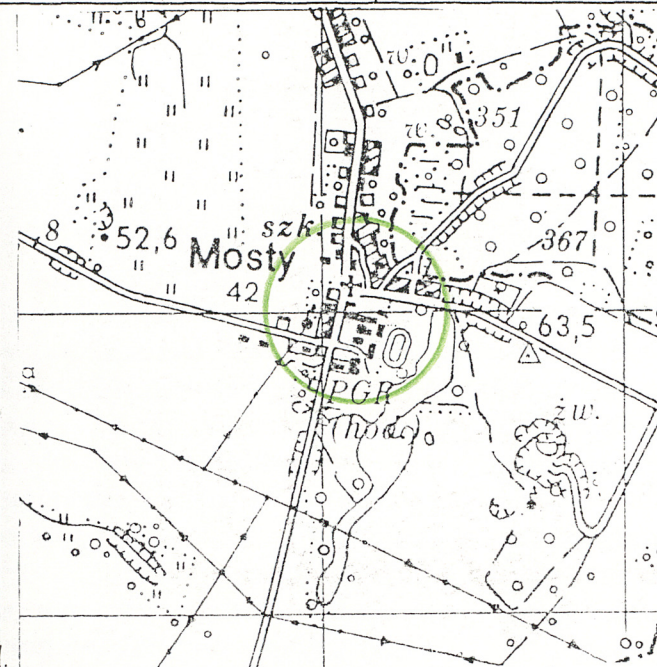
Państwowy Dom Dziecka,
72 - 132 Mosty- park, pałac,
oficyny, Agencja Własności
Rolnej Skarbu c.d. wkł. 1

9. Użytkownik i jego adres

j.w.
podwórze - Przedsiębiorstwo
Usługowo-Produkcyjne
Sp. z o.o Mosty - Danowo

10. Rejestr zabytków

park nr 821 data 2.10.78
pałac nr 755 data 25.03.74

Wieś Mosty do końca XV wieku była lennem rodziny von Visen. Potem należała do von Flemmingów i spokrewnionych z nimi von Petersdorffów. Pierwszym przedstawicielem mosteckiej linii von Flemmingów był zmarły w 1484 roku Kersten - radca księcia Bogusława X i marszałek ziemski. Po wygaśnięciu tej linii dobra przejęła w całości rodzina von Petersdorff.

W 1802 roku majątek kupuje Jan Fryderyk von Blankschein i od tego czasu następują częste zmiany właścicieli.

W 1809 roku dobra należą do Karola A.F. Korbe, w 1840 do jego zięcia von Scheveina, a od 1850 roku do Wilhelma Flugge, okręgowego deputowanego. Około połowy XIX wieku powstać miał park.

Dane z lat 1884 i 1892 wskazują iż Wilhelm Flugge miał w Mostach 769 ha gruntów, w tym 490 ha ziem uprawnych i ogrodów, 31 ha łąk, 45 ha pastwisk, 200 ha lasów i 3 ha wód; w majątku trzymano 45 koni, 152 krowy, 1779 owiec i 20 świń - do dóbr należała cegielnia.

W 1905 roku właścicielem majątku jest dr Erich von Flugge, emerytowany starosta.

W latach 1910-1928, gdy właścicielem majątku był Maksymilian G.E. von Flugge, następuje rozbudowa i przebudowa budynków folwarku i pałacu - pracami kieruje architekt meklemburski Paweł Korff.

W 1928 roku właścicielem majątku zostaje Paul von Somnitz, który wydzierżawia go Ernstowi Koepke. Dobra liczą w tym czasie 1023 ha, w tym 89 ha pól uprawnych, 262 ha łąk, 52 ha pastwisk, 270 ha lasów.

c.d. wkładka 1

Sytuacja: Mosty położone są przy drodze z Maszewa (10 km) do Goleniowa (7 km), o przebiegu z południowego-wschodu na północny-zachód. Z drogą tą krzyżują się drogi do Burowa, Danowa i Tarnowa. Generalnie w centrum wsi krzyżują się drogi o przebiegu równoleżnikowym i południkowym - na południowy wschód od nich znajduje się założenie pałacowo-folwarczne. Mosty położone są w terenie urozmaiconym hipsometrycznie, z rozległymi pagórkami, o dość dobrych stosunkach wodnych; w pobliżu zachowały się lasy.

Kompozycja: majątek składał się z części rezydencjalnej, podwórza gospodarczego i z kolonii mieszkalnej. **Część rezydencjalną** zajmującą południową i wschodnią partię założenia tworzył park, pałac oraz dziedziniec dojazdowy przed frontem pałacu. W parku o kształcie wielokąta silnie wydłużonego na osi północ-południe zachowały się stawy, a w części południowej znajdują się niegdyś cmentarz rodziny właścicieli majątku. Dominantą architektoniczną założenia jest okazały pałac (1), usytuowany w jego centrum, na wypłaszczeniu nad skarpą opadającą na wschód ku boisku sportowemu i w stronę stawu. Do pałacu wiedzie droga dojazdowa od bramy w części zachodniej; droga ta przechodzi przez pozostałość prostokątnego dziedzińca o osi dłuższej w przybliżeniu wschód-zachód, zamkniętego od wschodu pałacem. Z dziedzińca zachowały się - w pierzei południowej oficyna-wozownia-magazyn (2), ob. dom mieszkalny, garaż, a w północnej oficyna-stajnia (3), ob. dom mieszkalny. W pierzei północnej, będącej jednocześnie południową pierzeją dziedzińca gospodarczego, znajdowała się niegdyś ponadto stajnia (4), a w południowej, graniczącej z łąkami przy parku, stodoła (5). Na terenie parku, na południe od oficyny-wozowni istniały niegdyś oranżeria (6), fontanna (7) i szklarnia (8), a na wschód od pałacu, nad stawem, lodownia (9). **Dziedziniec gospodarczy**, położony na północ i zachód od części rezydencjalnej, zajmował centralną partię założenia. Zbudowano go na planie prostokąta o osi w przybliżeniu wschód-zachód. Miał on kompozycję geometryczną zwartą i zachował ją do dziś w pierzejach zachodniej i północnej oraz w zabudowie wnętrza - część pierzei wschodniej i południowej rozebrano; brak wyraźnej dominanty architektonicznej w tej części założenia. Pierzeja zachodnia ograniczona jest murem od strony zachodniej, na jej środku znajduje się brama wjazdowa na podwórze. Na południe od bramy znajduje się drewniana wiata I (10), a na północ kuźnia-wiata (11). W pierzei wschodniej zachowała się chlewnia (12), przebudowana obecnie na spichlerz, niegdyś znajdował się tu jeszcze chlewik (13). Ciągłą zabudowę pierzei północnej tworzą obora I (14) i obora II (15). Na środku dziedzińca, wzdłuż jego osi, zbudowano drewnianą wiatę III (16), oborę III (17) i przyległy do niej cielętnik (18). Przy południowej ścianie obory II znajdują się ponadto silosy na kiszonkę (19). Ostatnim budynkiem gospodarczym była niegdyś stolarnia (20), położona...

c.d. wkładka 1

14. Kubatura -	15. Powierzchnia użytkowa Założenie parkowe - 28,0 ha Część gospodarcza - 1,5 ha Kolonja mieszkalna - 0,8 ha	16. Przeznaczenie pierwotne wielkoobszarowa własność ziemska	17. Użytkowanie obecne dom dziecka, dzierżawione gospodarstwo państwowe
18. Prace budowlane i konserwatorskie Remont pałacu przeprowadzono w latach siedemdziesiątych, na początku lat 80-tych remontowano oficyny. Wcześniej - w latach sześćdziesiątych i siedemdziesiątych przebudowano wszystkie budynki gospodarcze majątku, z wyjątkiem drewnianych. Przebudowane zostały także wszystkie budynki mieszkalne majątku		19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje) Założenie parkowe zachowane w dawnych granicach, lecz zmienione zwłaszcza w części za pałacem, gdzie założono boisko sportowe. Z budynków w części rezydencjalnej zachowane w stanie dobrym główne elementy kompozycji - pałac i oficyna; obiekty małokubaturowe rozebrano. Podwórze gospodarcze zachowane w dawnym kształcie - brak dwóch obiektów - pozostałe obiekty w stanie złym, przebudowane w stopniu pozbawiającym je cech zabytkowych. Kolonia mieszkalna zachowana w większej części, lecz wszystkie obiekty bardzo silnie przebudowane. 20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie Pilnego remontu wymaga obora III i wiata II.	

22. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)

23. Bibliografia

- Handbuch des Grundbesitzes im Deutschen Reiche, Provinz Pommern, Berlin 1884, s. 138-139.
- Niekammer's Pommersches Güter-Adressbücher, Szczecin 1892, s. 38-39; 1905, s. 40-41.
- Niekammer's Landwirtschaftliche Güter Adressbücher, Pommern, 1928, s. 176.
- A. Siemicka, S. Kownas, Parki wiejskie województwa szczecińskiego, STN Szczecin 1963, s. 29.
- Park pałacowy, Mosty gm. Goleniów, woj. szczecińskie, Ewidencja ogólna dendrologiczno-techniczna, m-pis G. Engel, Szczecin 1977.

23. Źródła ikonograficzne i fotografia (rodzaj, miejsce przechowywania, sygnatury)

Mapa w skali 1:25000 z 1892 roku w archiwum MNR w Szreniawie.

24. Uwagi różne

25. Opracował

tekst Małgorzata Talarczyk- Andrałojć - 08.1996 r.

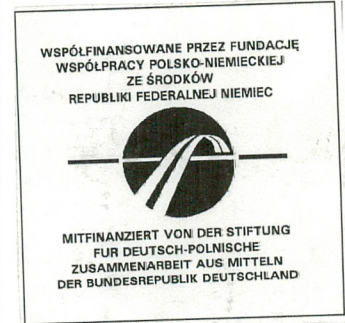
plany, rysunki Małgorzata Talarczyk-Andrałojć - 08.1996 r.

zdjęcia fotograficzne Małgorzata Talarczyk-Andrałojć - 08.1996 r.

miejsce przechowywania negatywów Muzeum Narodowe Rolnictwa w Szreniawie

Karta po wypełnieniu podlega ochronie na podstawie przepisów prawa autorskiego

26. Adnotacje o inspekcjach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

27. Załączniki

1 karta szczegółowa
5 wkiadek

1. Miejscowość	2. Obiekt (nazwa jak w karcie)	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
MOSTY	ZESPÓŁ PAŁAC.-FOLWARCZNY	c.d. rubryk 8,12 i 13, plan sytuacyjny, zdjęcia

c.d. rubryki 8:

Państwa w Szczecinie, domy mieszkalne wykupione przez użytkowników.

c.d. rubryki 12:

W majątku jest 13 koni, 110 krów i 5 świń. Po II wojnie światowej dobra upaństwowiono. W pałacu mieściła się siedziba PGR, potem kilku instytucji - ostatnie to filia Pomorskiego Uniwersytetu Ludowego, a od końca lat 70-tych Państwowy Dom Dziecka. Podwórze gospodarcze należało do PGR podległego Inspektoratowi w Goleniowie, później do Kombinatu PGR Mosty. Po przejściu przez Agencję Własności Rolnej Skarbu Państwa w Szczecinie, od 1995 roku tę część majątku dzierżawi Przedsiębiorstwo Usługowo-Produkcyjne Sp. z o.o. Mosty-Danowo.

c.d. rubryki 13:

...niegdyś po przeciwnej stronie drogi, na południowy-zachód od podwórza. Rozległa **kolonia mieszkalna** majątku usytuowana była przy drodze przechodzącej przez miejscowość z południa na północ i przy drodze na wschód - do Maszewa; zajmowała ona zachodnią i północną partię założenia. Na zachód od części rezydencjalnej znajduje się okazały dom mieszkalny nr 52 (21), będący zapewne domem funkcyjnego pracownika majątku (leśniczego ?). Na zachód od dziedzińca gospodarczego znajdował się niegdyś dwojak I (22), a do dziś znajduje się tam bardzo silnie przebudowany dwojak nr 53 (23). Podobnie silnie przebudowany dwojak nr 55 (24) zachował się na północ od dziedzińca. Kolejne domy mieszkalne znajdują się na północ od drogi do Maszewa, na wschód od kościoła - usytuowany jest tu zbudowany na planie łamanym, dostosowanym do przebiegu dróg, czworak nr 41 (25) z chlewikiem (26) oraz czworak nr 40 (27); dalej usytuowany był dwojak II (28). Osobną część kolonii mieszkalnej stanowi układ domów przy niewielkim podwórzu, przy drodze na północ od kościoła. Zbudowano tu, kryte łamanymi dachami, trojak nr 33 (29), cofnięty bardziej na wschód dwojak nr 32 (30) z chlewikiem (26) oraz trojak nr 31 (31) z chlewikiem. Bardziej na północ znajdował się niegdyś jeszcze dwojak III (32). Kolonia mieszkalna majątku ma kompozycję swobodną rozproszoną.

Materiał, konstrukcja: zachowane obiekty majątku zbudowane są z cegły pełnej, ceramicznej, otynkowane, z drewna (3) i z betonu (1).

Budynki o dachach dwuspadowych, czterospadowych, dwuspadowych naczółkowych, czterospadowych łamanych, dwuspadowych naczółkowych łamanych, kryte dachówką zakładkową, karpiówką, papą i eternitem.

Wykaz obiektów dla których założono karty szczegółowe:

1) Oficyna-wozownia-magazyn, ob. dom mieszkalny, garaże

Wykaz pozostałych zachowanych obiektów majątku:

1) Pałac

2) Oficyna-stajnia, ob. dom mieszkalny

3) Wiata I

4) Kuźnia-wiata

5) Chlewnia, ob.spichlerz

6) Obora I

7) Obora II

8) Wiata II

9) Obora III

c.d. wkładka 2

Wkładkę założył: Małgorzata Talarczyk-Andrałojć 08. 1996 r.

Miejsce przechowywania negatywów: MNR w Szreniawie

- 1 - pałac
- 2 - oficyna-wozownia-magazyn
ob. dom mieszkalny, garaż
- 3 - oficyna-stajnia, ob. dom mieszk.
- 4 - stajnia
- 5 - stodoła
- 6 - oranżeria
- 7 - fontanna
- 8 - szklarnia
- 9 - lodownia
- 10 - wiata I
- 11 - kuźnia-wiata
- 12 - chlewnia, o. spichlerz
- 13 - chlewik
- 14 - obora I
- 15 - obora II
- 16 - wiata III
- 17 - obora III
- 18 - cieletnik
- 19 - silosy na kiszonkę
- 20 - stolarnia
- 21 - dom mieszkalny nr 52
- 22 - dwojak I
- 23 - dwojak nr 53
- 24 - dwojak nr 55
- 25 - czworak nr 41
- 26 - chlewiki
- 27 - czworak nr 40
- 28 - dwojak II
- 29 - trojak nr 33
- 30 - dwojak nr 32
- 31 - trojak nr 31
- 32 - dwojak III

1. Miejscowość MOSTY	2. Obiekt (nazwa jak w karcie) ZESPÓŁ PAŁAC.-FOLWARCZNY	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) c.d. rubryki 13, zdjęcia
-------------------------	--	--

c.d. rubryki 8:

- 10) Cieleśnik
- 11) Silosy na kiszonkę
- 12) Dom mieszkalny nr 52
- 13) Dwojak nr 53
- 14) Dwojak nr 55
- 15) Czworak nr 40
- 16) Czworak nr 41
- 17) Trojak nr 31
- 18) Dwojak nr 32
- 19) Trojak nr 33
- 20) Chlewiki

2

Wkładkę założył: Małgorzata Talarczyk-Andrałojć 08. 1996 r.

Miejsce przechowywania negatywów: MNR w Szreniawie

3

4

5

6

1. Miejscowość	2. Obiekt (nazwa jak w karcie)	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
MOSTY	ZESPÓŁ PAŁAC.-FOLWARCZNY	zdjęcia

Fot: 1) Pałac - widok od dojazdu

2) j.w. - elewacja tylna

3) Fragment dziedzińca w części rezydencjalnej

4-5) Oficyna-stajnia, ob. dom mieszkalny

6) Zachodnia pierzeja podwórze gospodarczego
- widok od strony drogi

7) Brama wjazdowa na podwórze gospodarcze
i oficyna-wozownia

8) Wiata II

9) Widok z podwórze ku bramie wjazdowej
i dwojak nr 53

10) Wiata I

11) Obora III

12) Silosy na kiszonkę

13) Chlewnia, ob. spichlerz

14) Obora I

15) Obora II

16) Obora I i II - elewacje tylne

17) Czworak nr 40

18) Dom mieszkalny nr 52

19) Północna część kolonii mieszkalnej

20) Trojak nr 33

21) Dwojak nr 32

22) Trojak nr 31

7

Wkładkę założył: Małgorzata Talarczyk-Andrałojć 08. 1996 r.

Miejsce przechowywania negatywów: MNR w Szreniawie

8

9

10

11

1. Miejscowość MOSTY	2. Obiekt (nazwa jak w karcie) ZESPÓŁ PAŁAC.-FOLWARCZNY	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) zdjęcia
-------------------------	--	---

12

13

Wkładkę założył: Małgorzata Talarczyk-Andrałojć 08. 1996 r.
Miejsce przechowywania negatywów: MNR w Szreniawie

14

15

16

17

1. Miejscowość

MOSTY

2. Obiekt (nazwa jak w karcie)

ZESPÓŁ PAŁAC.-FOLWARCZNY

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

zdjęcia

18

19

Wkładkę założył: Małgorzata Talarczyk-Andrałojć 08. 1996 r.

Miejsce przechowywania negatywów: MNR w Szreniawie

20

21

22